

FINANCOVANIE SPP

Financovanie spoločnej poľnohospodárskej politiky tradične zabezpečoval jediný fond, a to Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond (EPUZF), ktorý bol 1. januára 2007 nahradený Európskym poľnohospodárskym záručným fondom (EPZF) a Európskym poľnohospodárskym fondom pre rozvoj vidieka (EPFRV).

PRÁVNY ZÁKLAD

Článok 40 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ).

Nariadenie (EÚ) č. 1306/2013 a nariadenie č. 1311/2013 (Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013).

VÝVOJ POĽNOHOSPODÁRSKEHO FINANČNÉHO RÁMCA

Spoločná poľnohospodárska politika (SPP) bola vytvorená v januári 1962 a realizovala sa prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a záručného fondu (EPUZF). V roku 1964 sa tento fond rozdelil na dve sekcie, a to záručnú a usmerňovaciu, na ktoré sa vzťahovali rozdielne pravidlá.

- Predmetom záručnej sekcie, ktorá bola tou najdôležitejšou, bolo financovanie výdavkov vyplývajúcich z uplatňovania trhovej a cenovej politiky. Tieto výdavky sa vyznačujú nepredvídateľnosťou, a preto sú upravované prostredníctvom opravných rozpočtov tak, aby rozpočtové prostriedky zodpovedali skutočným potrebám. Zo záručnej sekcie EPUZF sa spravidla úplne financovali trhové intervenčné opatrenia.
- Usmerňovacia sekcia sa podieľala na financovaní operácií v rámci štrukturálnej politiky a rozvoja vidieckych oblastí. Usmerňovacia sekcia EPUZF bola na rozdiel od záručnej sekcie EPUZF založená na zásade spolufinancovania.

V snahe zastaviť nárast výdavkov sa od roku 1988 na rozpočtové prostriedky SPP uplatňuje prísna rozpočtová disciplína, a to zavedením viacročného poľnohospodárskeho usmernenia (rozhodnutie 88/377/EHS, doplnené medziinštitucionálnou dohodou z 22. júna 1988, ako súčasť prvého Delorsovho balíka) (pozri informačný list [1.4.3](#)).

Po prijatí Maastrichtskej zmluvy a po zasadnutí Európskej rady v Edinburhu (v decembri 1992) bol finančný rámec prepracovaný (druhý Delorsov balík). Medziinštitucionálnu dohodu z roku 1988 nahradila nová dohoda o rozpočtovej disciplíne na obdobie 1993 – 1999 (Ú. v. ES C 331, 7.12.1993). Rozhodnutie 88/377/EHS bolo nahradené rozhodnutím 94/729/ES (Ú. v. ES L 293, 12.11.1994), ktorým sa potvrdila zásada uplatňovania finančnej disciplíny na všetky spoločné

politiky. Prostredníctvom Agendy 2000 (pozri informačný list [3.2.3](#)) sa nadviazalo na poľnohospodárske usmernenie aj vo finančnom výhľade na obdobie 2000 – 2006 (Ú. v. ES C 172, 18.6.1999). A súčasne sa na základe nového nariadenia (ES) č. 1258/1999 (Ú. v. ES L 160, 26.6.1999) stanovili spôsoby financovania SPP.

Viacročný finančný rámec na obdobie 2007 – 2013 bol schválený v roku 2006 (Ú. v. EÚ C 139, 14.6.2006) (pozri informačný list [1.4.3](#)). Jeho okruh 2, t. j. Ochrana a riadenie prírodných zdrojov, zahŕňal rozpočet na poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, životné prostredie a rybolov (413 miliárd EUR v bežných cenách, teda 42,3 % celkových viazaných rozpočtových prostriedkov pre EÚ27). Revízia financovania SPP bola takisto predmetom prípravných diskusií o výhľade na obdobie 2007 – 2013.

- Na základe nariadenia (ES) č. 1290/2005 (Ú. v. EÚ L 209, 11.8.2005, s. 1) sa EPUZF rozdelil na dva samostatné fondy – Európsky poľnohospodársky záručný fond (EPZF) a Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV). EPZF financuje, prípadne spolu s členskými štátmi spolufinancuje, výdavky spoločnej organizácie trhu (SOT) (pozri informačný list [3.2.4](#)), priamu pomoc podnikom (pozri informačný list [3.2.5](#)), finančný príspevok Únie na informačné činnosti a propagáciu poľnohospodárskych výrobkov na domácom trhu a v tretích krajinách, ako aj rôzne čiastkové výdavky Únie, napríklad na veterinárne činnosti, zber a využitie genetických zdrojov.
- Nariadenie (ES) č. 1290/2005 bolo ešte doplnené nariadením (ES) č. 1698/2005 (Ú. v. EÚ L 277, 21.10.2005) o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom EPFRV, a to z dôvodu finančných a programových špecifík druhého piliera SPP (pozri informačný list [3.2.6](#)). EPFRV spolufinancuje zlepšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárskeho a lesníckeho odvetvia, poľnohospodársko-environmentálne opatrenia, zlepšenie kvality života vo vidieckych oblastiach, podporu diverzifikácie vidieckeho hospodárstva, ako aj vytváranie miestnych kapacít (iniciatíva LEADER) (pozri informačný list [3.2.6](#)).

Záručná sekcia vždy figurovala medzi povinnými výdavkami (PV) rozpočtu Spoločenstva, čo vyplývalo priamo zo zmluvy alebo z právnych predpisov prijatých v súlade so zmluvou. Na druhej strane boli všetky výdavky usmerňovacej sekcie EPUZF klasifikované ako nepovinné (NV). Až do nadobudnutia platnosti Lisabonskej zmluvy (pozri informačný list [3.2.1](#)) mala Rada ako hlavná zložka rozpočtového orgánu Únie tradične posledné slovo v súvislosti s PV v rámci procesu schvaľovania ročného rozpočtu. Európsky parlament mal rozhodovaciu právomoc v oblasti NV do výšky maximálnej miery zvýšenia, ktorú vypočítala Komisia na základe hospodárskych parametrov. Na základe novej ZFEÚ (pozri informačný list [3.2.1](#)) sa toto rozlišovanie zrušilo a odvtedy obidve zložky rozpočtového orgánu (Európsky parlament a Rada) rozhodujú spoločne o všetkých poľnohospodárskych výdavkoch.

Pokiaľ ide o obdobie 2014 – 2020, Európsky parlament 19. novembra 2013 schválil [uzneseniami [P7_TA\(2013\)0455](#) a [P7_TA\(2013\)0456](#)], Ú. v. EÚ C 436, 24.11.2016] nariadenie o novom viacročnom finančnom rámci (nariadenie (EÚ) č. 1311/2013, Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013), ako aj medziinštitucionálnu dohodu o riadnom finančnom hospodárení (Ú. v. EÚ C 373, 20.12.2013). Okrem toho sa v rámci reformy v roku 2013 zrušili nariadenia (ES) č. 1290/2005 a č. 1698/2005, ktoré boli nahradené nariadením

(EÚ) č. 1306/2013 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky a nariadením (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom EPFRV (Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013).

V novom viacročnom finančnom rámci sa stanovuje celkový rozpočet pre okruh Ochrana a riadenie prírodných zdrojov (vrátane SPP) na 373,17 miliardy EUR v cenách z roku 2011, teda na 38,9 % celkových viazaných rozpočtových prostriedkov pre EÚ28. Regulácia poľnohospodárskych trhov a priame platby predstavujú 28,9 % celkových viazaných rozpočtových prostriedkov (pozri informačný list [3.2.10](#), tabuľka I, riadok B). Opatrenia týkajúce sa rozvoja vidieka predstavujú 8,8 % tejto sumy (pozri informačný list [3.2.10](#), tabuľka I, riadok C). Rozpočet určený na poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka na rok 2020 tak dosahuje 49 miliárd EUR, t. j. 34,9 % z celkového rozpočtu, čo je v percentuálnom vyjadrení menej ako podiel vyčlenený na SPP na začiatku finančného výhľadu (40,5 % v roku 2014) (pozri informačný list [3.2.10](#), tabuľka I, riadok D).

Viacročný finančný rámec týkajúci sa poľnohospodárstva bol v roku 2015 pozmenený, a to následkom presunov medzi dvoma piliermi SPP, o ktorých rozhodli členské štáty [vykonávacie nariadenie (EÚ) č. 2015/141 (Ú. v. L 24, 30.1.2015)]. V dole uvedenej tabuľke je stanovená definitívna finančná váha SOT, priamych platieb a rozvoja vidieka v rámci SPP.

ROZPOČET SPP NA OBDOBIE 2014 – 2020 (EÚ-28)	Spolu na obdobie 2014 – 2020 (miliardy EUR v bežných cenách)	% SPP
TRHOVÉ OPATRENIA (SOT)	19,002	
a) pripísané príjmy	(4,704)	
b) rezerva na krízové situácie	+3,155	
A) SOT SPOLU [a) + b)]	17,453	4,3 %
PRIAME PLATBY (PP)	298,438	
c) prevody v prospech druhého piliera	(7,369)	
d) prevody v prospech priamych platieb	+ 3,359	
e) ČISTÁ BILANCIA PREVODOV [c) + d)]	(4,010)	
f) rezerva na krízové situácie	(3,155)	
B) PP SPOLU [e) + f)]	291,273	71,3 %
PRVÝ PILIER SPOLU [A) + B)]	308,726	75,6 %
OPATRENIA NA ROZVOJ VIDIEKA (RV)	95,577	
g) čistá bilancia v prospech druhého piliera	+ 4,010	
C) DRUHÝ PILIER SPOLU (RV)	99,587	24,4 %
SPP NA OBDOBIE 2014 – 2020 SPOLU [A) + B) + C)]	408,313	100 %

Komisia začala revíziu viacročného finančného rámca na roky 2014 – 2020 v polovici obdobia v roku ([COM\(2016\)0605](#)). Rokovania o poľnohospodárstve podľa tzv. súhrnného nariadenia boli ukončené v októbri 2017. Hoci sumy SPP neboli ovplyvnené, táto revízia zahŕňa niektoré úpravy poľnohospodárskych základných aktov z roku 2013 [nariadenie (EÚ) č. 2393/2017, Ú. v. EÚ L 350, 29.12.2017] (pozri informačný list [3.2.9](#)).

VÝVOJ VÝDAVKOV NA POĽNOHOSPODÁRSTVO A ROZVOJ VIDIEKA

A. Prehľad

V rozpočte Únie na rok 2020 je stanovená celková suma 168,68 mld. EUR viazaných rozpočtových prostriedkov. Priame platby predstavujú 24 % (40,6 miliardy EUR), opatrenia na rozvoj vidieka 8,7 % (14,6 miliardy EUR) a ostatné výdavky 1,7 %. SPP v roku 2020 predstavuje spolu 34,5 % rozpočtu Únie (58,12 mld. EUR).

Časť poľnohospodárskych výdavkov v rozpočte Európskej únie sa už niekoľko rokov postupne znižuje. Zatiaľ čo na začiatku osemdesiatych rokov minulého storočia SPP predstavovala 66 % z rozpočtu Únie, v období 2014 – 2020 to je už len 37,8 %. Od roku 1992, keď sa uskutočnila prvá zásadná reforma SPP a zaznamenal sa nárast priamej pomoci, zostali poľnohospodárske výdavky reálne stabilné, s výnimkou rokov 1996 a 1997 (dôvodom bola kríza tzv. choroby šialených kráv a prístupenie troch nových členských štátov). Podiel rozpočtových nákladov SPP na hrubom národnom dôchodku (HND) Únie tak klesol z 0,54 % v roku 1990 na predpokladaných 0,34 % v roku 2020.

B. Rozdelenie výdavkov podľa kategórií a odvetví

Z výdavkov prvého piliera (44,3 miliardy EUR podľa poslednej finančnej správy uverejnenej na rok 2018) tvorí 93,5 % priama pomoc pre poľnohospodárov (41,5 miliardy EUR) (pozri informačný list [3.2.10](#), tabuľka V, stĺpec 1 písm. a) a b)). Veľmi výrazný nárast priamej pomoci od roku 1992 spôsobil súbežné znižovanie ostatných výdavkov záručnej sekcie EPUZF/EPZF: vývozné dotácie takmer zanikli v roku 2018 a ostatné trhové opatrenia (uskladňovanie, propagačné a informačné činnosti, programy distribúcie v školách) predstavovali len 2,7 miliardy EUR (6,1 % z celkových výdavkov) (pozri informačný list [3.2.4](#), tabuľka 1).

C. Rozdelenie podľa krajín a typov podnikov

Ako vyplýva z tabuľky V, v rozpočtovom roku 2018 (pozri informačný list [3.2.10](#)) je najväčším príjemcom prostriedkov SPP Francúzsko (16,9 %), za ktorým nasleduje Španielsko (12,1 %), Nemecko (10,8 %) a Taliansko (9,5 %). Pokiaľ ide o EPFRV, hlavnými príjemcami sú Francúzsko (14,1 % skutočných platieb v roku 2018) a Rumunsko (9,4 %), za ktorými nasleduje Nemecko (9,1 %) a Taliansko (8,6 %). Treba poznamenať, že pokiaľ ide o nové členské štáty (EÚ13), ich prístupenie sa v rámci EPZF odrazilo len v malej miere (22,5 % v roku 2018). Na druhej strane však tieto krajiny už výrazne čerpajú prostriedky z EPFRV (32,3 %), a to na základe priority, ktorú v týchto krajinách dostali modernizácia poľnohospodárskych štruktúr a rozvoj vidieckych oblastí.

V stĺpci 2 tabuľky V (pozri informačný list [3.2.10](#)) je tiež zobrazené nerovnomerné rozdelenie priamej pomoci SPP na úrovni podnikov: 75,2 % príjemcov SPP z EÚ-28 poberalo v roku 2018 menej ako 5 000 EUR ročne, pričom celková suma predstavuje 15,7 % z celkovej sumy priamej pomoci vyplácanej z EPZF. Naproti tomu len minimálne percento podnikov (1,9 %, čo je 123 578 z celkového počtu 6,37 milióna) poberá viac ako 50 000 EUR, pričom celková suma je 12,8 miliardy EUR (30,8 % z celkovej sumy priamej pomoci vyplatenej v roku 2016). Krajiny s vyšším podielom veľkých podnikov (alebo spoločností), ktoré dostávajú prostriedky v rámci SPP, sú Dánsko, Francúzsko,

Česká republika, Spojené kráľovstvo a Slovensko. Táto situácia vyvoláva otázku opodstatnenosti pomoci so zreteľom na zásady uplatňované na všetkých občanov (daňová progresivita, boj proti nerovnostiam).

ÚLOHA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

Medziinštitucionálnymi dohodami z rokov 1988, 1993, 1999 a 2006 sa zvýšil vplyv Európskeho parlamentu v oblasti povinných výdavkov. Dlhotrvajúce rokovania týkajúce sa nariadenia o finančnom rámci na obdobie 2014 – 2020 koncom júna 2013 vyústili do uzavretia politickej dohody, ktorá bola prijatá oboma zložkami rozpočtového orgánu v novembri 2013. Pretože v tejto otázke je potrebný súhlas Parlamentu, podarilo sa mu tiež zmeniť dohodu, ktorú Európska rada dosiahla na svojom zasadnutí 7. a 8. februára 2013. Medzi dosiahnuté zmeny patrí zvýšená flexibilita pri spravovaní okruhov, posilnenie jednotnosti rozpočtu, okamžité využitie zostávajúcich rozpočtových prostriedkov v rámci rozpočtu na rok 2013 zo strany členských štátov alebo zvýšenie rozpočtových prostriedkov vyčlenených na okruh 1 (konkurencieschopnosť) [uznesenia [P7_TA\(2013\)0455](#) a [P7_TA\(2013\)0456](#)]. V nadväznosti na posledné trialógy, ktoré sa uskutočnili v septembri 2013, Výbor pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka zlepšil niekoľko finančných aspektov novej SPP. Vďaka týmto zmenám mohol Parlament 20. novembra 2013 odsúhlasiť celý súbor právnych predpisov [uznesenia [P7_TA\(2013\)0490](#) až [P7_TA\(2013\)0494](#), Ú. v. EÚ C 436, 24.11.2016]. 20. decembra 2013 bolo uverejnených päť nových nariadení (Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013). Návrh viacročného finančného rámca na obdobie po roku 2020 (bez Spojeného kráľovstva) bol predložený 2. mája 2018 (pozri informačné listy [3.2.9](#) a [3.2.10](#)).

Albert Massot
02/2020

